

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE
FAKULTA MANAŽMENTU, EKONOMIKY A OBCHODU

POSUDOK OPONENTA PRE HABILITAČNÉ KONANIE

Názov habilitačnej práce: ANALYTICKÝ POHĽAD NA ZABEZPEČOVANIE
ZVYŠOVANIA VEREJNÝCH PRÍJMOV ELIMINÁCIOU
KREATÍVNEHO ÚČTOVNÍCTVA A DAŇOVÝCH ÚNIKOV

Autorka: PhDr. Agneša Víghová, PhD.

Pracovisko autorky: Vysoká škola ekonómie a manažmentu v Bratislave
Furdekova 16, Bratislava

Oponent: prof. Ing. Dana Kiseľáková, PhD., Fakulta manažmentu, ekonomiky a
obchodu PU v Prešove, Konštantínova 16, 080 01 Prešov

Odbor habilitačného a inauguračného konania: Manažment

Na základe schválenia Vedeckej rady Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove a menovania za oponenta pre habilitačné konanie predsedom vedeckej rady prof. Ing. Róbertom Štefkom, Ph.D. dňa 15.05.2023, predkladám oponentský posudok pre habilitačné konanie PhDr. Agneši Víghovej, PhD. V prvom bode posudku Posúdenie habilitačnej práce je celkové zhodnotenie predloženej habilitačnej práce, ako aj zhodnotenie naplnenia jej stanoveného cieľa, adekvátnosti použitých vedeckých metód a dosiahnutých prínosov. V ďalších bodoch je stanovisko k ostatným predloženým materiálom a záverečné zhodnotenie. Uvádzam nasledujúce skutočnosti:

1. Posúdenie a zhodnotenie habilitačnej práce

Aktuálnosť zvolenej témy habilitačnej práce

Predložená habilitačná práca je zameraná na aktuálnu problematiku *manažmentu verejných financií* z teoreticko-metodologického hľadiska, ale aj praktického hľadiska využiteľnosti v ekonomickej praxi, s osobitným dôrazom na problematiku štruktúracie zvyšovania verejných príjmov vplyvom praktík kreatívneho účtovníctva v kontexte odhaľovania daňových únikov na Slovensku a v EÚ. Spracovať tak frekventovanú a citlivú finančnú tému originálnym spôsobom bola veľká výzva. V širšom kontexte práca otvára problémové legislatívne okruhy a diskutuje otázky štruktúry verejných príjmov v prepojení na daňovú sústavu, daňové raje a daňové úniky v SR, vývoj deficitu a zadlžovania štátneho rozpočtu, ako aj otázky kontrolnej a audítorskej činnosti v kontexte dôsledkov kreatívneho účtovníctva a nelegálnych daňových praktík. Snahou autorky bolo analyzovať kontrolnú činnosť daňových a colných úradov pri odhaľovaní praktík kreatívneho účtovníctva a daňových únikov ako aj postupy štatutárnych audítorov. Osobitne je určitá časť práce venovaná analýze výsledkov kontrolnej činnosti štátnych inštitúcií. Prístup autorky k spracovaniu považujem za vysoko aktuálny a potrebný na hľadanie riešení problémov ekonomickej a finančnej praxe pri eliminácii daňových únikov a udržateľnosti verejných financií, v kontexte medzinárodných princípov IFRS, GAAP a ISA.

Metodológia výskumu, vhodnosť zvolených metód spracovania

Na základe podrobného prehľadu riešenej problematiky bolo účelom realizovaného výskumu autorky na viacerých úrovniach kvantifikovať odhaľovanie praktík kreatívneho účtovníctva a daňových únikov (legálnych a nelegálnych) z prostredia Finančnej správy SR, na základe výsledkov kontrolnej činnosti Finančnej správy SR analyzovať vývoj a efektivitu vykonaných daňových kontrol s dopadom na príjmovú časť štátneho rozpočtu, poukázať na kontrolnú činnosť Najvyššieho kontrolného úradu (NKÚ) s dôrazom na samosprávy, analyzovať nedostatky zistené kontrolnou činnosťou NKÚ, poukázať, ako odhaľujú prvky kreatívneho účtovníctva a daňové úniky štatutárni audítori, pomocou postupov, ktoré sú definované v ISA. Úlohou Finančnej správy SR je účinne bojovať s nelegálnymi daňovými únikami, ktoré vznikajú v podnikateľskej sfére. NKÚ SR kontroluje efektívne a účelne

hospodárenia samosprávy, nakoľko subjekty samosprávy predstavujú dôležitú skupinu, ktorá hospodári s verejnými prostriedkami, vrátane podielových daní a ich súlad s platnými právnymi predpismi. Štatutárni audítori majú kompetenciu vykonávať nezávislý audit podnikateľských subjektov ako aj subjektov samosprávy. V predkladanej habilitačnej práci je uplatňovaný systémový prístup k spracováanej problematike, používané štandardné metódy analýzy a syntézy ako všeobecné metódy výskumu, logické metódy dedukcie a indukcie, komparácie, progresívne metódy štruktúrno-funkčnej analýzy s ich špecifikami a vo vzájomnom prepojení. Z dôvodu získania uceleného pohľadu na skúmanú problematiku bol realizovaný empirický výskum, kde bola zvolená metóda riadených rozhovorov s expertmi v oblasti vývoja deficitu štátneho rozpočtu (zamestnancami Ministerstva financií SR), kreatívneho účtovníctva a daňových únikov (zamestnancami Finančnej správy SR, zamestnancami inštitúcie Národnej jednotky finančnej polície, zamestnancami Najvyššieho kontrolného úradu SR a štatutárnymi audítormi). Metóda Delphi bola použitá ako doplnková metóda k metóde riadených rozhovorov, s možnosťou porovnania miery zhody a rôznosti názorov a odhadov niekoľkých expertov, ktorí vyjadrujú svoje názory nezávisle na sebe. Z ďalších metód to boli metódy deskriptívnej štatistiky – pri určení poradia krajín EÚ podľa veľkosti odvodu dane a poradia krajín podľa veľkosti úniku dane, korelačná, analýza, klastrová analýza. Pre splnenie hlavného cieľa a parciálnych cieľov autorkou použité vedecké metódy pokladám za adekvátne a viedli k napĺňaniu stanovených cieľov práce.

Zhodnotenie poznatkovej bázy

Celá habilitačná práca je spracovaná na vysokej odbornej a primeranej akademickej úrovni, pričom autorka pracovala s veľkým množstvom legislatívnych prameňov SR, EÚ a OECD, relevantnej odbornej knižnej zahraničnej časopiseckej literatúry z renomovaných databáz, s dôrazom na európske a svetové štúdie. V prvej kapitole práce je spracované teoretické vymedzenie verejných financií, charakteristika postupy a praktiky kreatívneho účtovníctva, s pokračovaním v kapitole 3 so špecifikáciou verejných príjmov v kontexte daňových sústav a daňových únikov, a v častiach kapitoly 4 pokračujúc legislatívnou oblasťou kontrolnej činnosti štátnych inštitúcií a štatutárnych audítorov pri odhaľovaní dôsledkov kreatívneho účtovníctva v medzinárodnom kontexte ISA. Tieto kapitoly boli východiskom pre metodologický rámec a empirickú časť práce autorky.

Dosiahnuté výsledky práce

V rámci empirického skúmania dôsledkov kreatívneho účtovníctva boli v kapitole 4 preukázané výsledky kontrolnej činnosti daňových a colných úradov SR pri odhaľovaní nelegálnych daňových únikov na rôznych úrovniach štruktúr daní - výsledky exekučnej činnosti za r. 2016-2021 – tab.22 str.87, aj v kontexte medzinárodnej spolupráce pri vymáhaní pohľadávok, výsledky kontrolnej činnosti a jej efektivity v tab. 26,27, ako aj v ďalších prehľadných tabuľkách štruktúry výberu daní, plynúcich do príjmov SR. V ďalších častiach kapitoly 4 boli preukázané výsledky kontrolnej činnosti NKÚ vo verejnej správe so zameraním na samosprávy a dlhovú politiku vybraných obcí. K výsledkom práce patrí aj identifikácia rizík audítora pri odhaľovaní dôsledkov kreatívneho účtovníctva v porovnaní rizík podnikateľských subjektov a subjektov verejnej správy v kontexte postupov vyhodnocovania finančných informácií z účtovných závierok, komparácie ukazovateľov finančnej analýzy a motívov bilančných podvodov. V rámci kapitoly 5 riešenia problému boli overované hypotézy (zo str.35-36) s využitím štatistických údajov za obdobie 2010-2021, tabuliek a grafov – vývoj deficitu SR a dlhu verejných financií SR a v štátoch EÚ. Bola realizovaná aj grafická klastrová analýza skupín krajín EÚ podľa veľkosti deficitu verejných financií v r. 2020,2021 – graf 6 a 7 r.2011-2012, s podobným vývojom, a grafická korelačná analýza medziročnej zmeny deficitu verejných financií krajín – grafy 8 a 9, str.150, ako aj vytvorené poradie krajín podľa veľkosti daňovej povinnosti, odvodu a úniku dane – DPH, efektivity daňových kontrol na nadmerný odpočet DPH, výsledky analýzy určených limitov na povinnosť štatutárneho auditu.

Splnenie cieľov

Hlavným cieľom práce bolo pomocou výskumnej metódy analýzy poukázať na odhaľovanie praktík vyplývajúcich z kreatívneho účtovníctva a daňových únikov, a to v nadväznosti na príjmovú časť štátneho rozpočtu, so zameraním na odhaľovanie daňových únikov z prostredia Finančnej správy SR, Najvyššieho kontrolného úradu SR a štatutárnych audítorov. Uvedená problematika súvisí s

monitorovaním vývoja deficitu štátneho rozpočtu SR ako aj členských štátov EÚ, nakoľko príjmy štátneho rozpočtu sú kľúčovým faktorom hospodárenia a dominantné príjmy štátneho rozpočtu plynú z daňových príjmov. Na to nadväzuje monitorovanie vývoja dlhu štátneho rozpočtu SR ako aj členských štátov EÚ. V rámci metodiky autorka formulovala aj čiastkové ciele práce a osem hypotéz skúmania.

Na základe získaných výsledkov v kapitolách 4 a 5 môžeme konštatovať, že ciele habilitačnej práce boli splnené.

Prínosy pre ďalší rozvoj vedy a manažérskej praxe

Významnými prínosmi sú praktické odporúčania na zvýšenie efektívnosti kontrolnej činnosti: daňových úradov – zvýšiť počty kontrol, zjednotiť systém výberu priamych, nepriamych daní, odporúčania pre NKÚ – prepojenie databáz štátnych inštitúcií s finančnými závierkami ekonomických subjektov, pre audítov na odhaľovanie daňových únikov a podvodov– znížiť limity pre podnikateľské subjekty s povinnosťou overenia účtovnej závierky. Výsledky práce možno využiť v teoretickej, akademickej, praktickej manažérskej aj ekonomickej rovine.

Otázky do diskusie – v kontexte zistených výsledkov a odporúčaní autorky

1. Môže podľa Vášho názoru zvyšovanie počtu kontrolórov výraznejšie zvyšovať efektivitu kontrolnej činnosti vo vzťahu k vývoju mzdových nákladov štátnych inštitúcií?
2. Môže elektronizácia služieb (napr. časti kontrolných služieb, a ktorých iných) výraznejšie prispieť k efektívnejšiemu fungovaniu kontrolnej činnosti pri odhaľovaní daňových únikov a podvodov?
3. Ktoré Vaše zistenia, návrhy a odporúčania považujete za najvýznamnejšie prínosy pre manažment a udržateľnosť verejných financií SR v aktuálnej zložitej globálnej situácii?
4. Fungovanie medzinárodných spoločností v offshore daňových rajoch má vždy len negatívne vplyvy na ekonomiku – aj z pohľadu daňovej optimalizácie?

Celkové zhodnotenie habilitačnej práce

Formálna úprava práce, štruktúra obsahu, rozsah, prehľadnosť a celková úroveň spracovania habilitačnej práce je na vysokej odbornej a vedeckej úrovni (184 strán). Autorka sa venuje tejto problematike dlhobojšie po stránke legislatívnej, teoreticko-metodologickej a praktickej, čo je zrejmé z jej interdisciplinárneho prístupu k spracovaniu problematiky, má bohaté odborné a praktické skúsenosti. Práca spĺňa všetky kritériá, kladené na tento typ prác. Habilitantka preukázala prostredníctvom habilitačnej práce svoju vedecko-odbornú profiláciu a skúsenosti, jej práca reflektuje výsledky, dosiahnuté v doterajšom vedeckom, pedagogickom a odbornom pôsobení a je prínosom pre vedu aj manažérsku a spoločenskú prax.

Protokol o kontrole originality: 33,03 % zhody

Kontrola originality preukázala určitú zhodu s inými zdrojmi vzhľadom na celkovú frekvenciu tematickej a zameranie práce, rozsah práce, citovanie a parafrázovanie z množstva elektronických legislatívnych a zákonných dokumentov a materiálov, táto zhoda je ale akceptovateľná, vrátane korektnosti citovania rozsiahleho množstva použitých bibliografických zdrojov.

2. Zhodnotenie pedagogickej, publikačnej a vedecko-výskumnej činnosti, ohlasov

Predložené materiály svedčia o plnení všetkých požadovaných kritérií v pedagogickej oblasti-výučba predmetov so zameraním na účtovníctvo, daňovníctvo, kontrolu, o odbornej spôsobilosti predloženými certifikátmi a členstvom v Slovenskej komore certifikovaných účtovníkov, Slovenskej komore audítov, ako aj plnením všetkých kritérií vo vedeckej, projektovej (VEGA a IGA VŠEM) a publikačnej oblasti. Počtom publikačných výstupov v databázach WoS a Scopus kategórie A (počet 6), autorstvom vedeckých prác spolu(počet 81) habilitantka spĺňa požadované kritériá, aj počtom ohlasov. Participovala aj na riešení viacerých výskumných projektov ako zodpovedný riešiteľ-vedúci a spoluriešiteľ a má značný potenciál podieľať sa na rozvoji odboru manažment vo viacerých oblastiach.

3. Záverečné zhodnotenie

Na základe posúdenia predloženej habilitačnej práce a predložených materiálov o pedagogickej, vedecko-výskumnej a publikačnej činnosti PhDr. Agneši Víghovej, PhD. konštatujem, že menovaná spĺňa všetky kritériá stanovené pre habilitačné konanie na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove. Predloženú habilitačnú prácu s názvom **Analytický pohľad na zabezpečovanie zvyšovania verejných príjmov elimináciou kreatívneho účtovníctva a daňových únikov** hodnotím pozitívne a odporúčam ju prijať ako súčasť habilitačného konania a zároveň

odporúčam na základe úspešného habilitačného konania

menovať PhDr. Agnešu Víghovú, PhD.

za docentku

v odbore HIK Manažment

V Prešove 05.06.2023

.....

prof. Ing. Dana Kiseľáková, PhD.